

ידיעות מעברות

ג' באייר תש"פ | 27 באפריל 2020 | גליון 03 כרך 84

תוכן העניינים

3	יום העצמאות - התש"פ .....
4	מן המזכירות .....
6	קהילה ועסקים - עדכון קורונה .....
7	דיווח מהנהלה ציבורית של החינוך .....
8	חללי קיבוץ מעברות במערכות ישראל .....
9	רֵאִיתִי עֵיר עוֹטְפֶת אור .....
11	בית מנחם כמרכז מוזיקה וחדר הנצחה .....
12	האמנם עוד יבואו ימים? .....
13	בְּלֶבֶב גְּמִץ 2 שירים מאת: חן אליה .....
14	סיפור קטן לימי קורונה .....
15	זיכרון פרטי / קיבוצי משנת 1958 .....
15	מבול של סדר .....
16	ראיון עם הילה דביר .....
22	ההסגר-סיפור מאת גוסטי מלצר .....
24	שירת מרפסות .....
25	נקודה לבנה / ברכות ואיחולים / עובר ושב .....
26	להב חד - מפנקסו של צ'יפו .....

קיבוץ מעברות משתתף בצערו של חברנו
גיורא רם (פורמן)
על מותה של בת זוגו
יונה הדרי ז"ל

קיבוץ מעברות משתתף בצערו של חברנו
יניב בוארון ומשפחתו
על מותה של אימו
לאה בוארון ז"ל

קיבוץ מעברות משתתף בצערה של חברתנו
בתי טחנאי ומשפחתה
על מותה של אחותה
פרידה ז"ל

"ידיעות מעברות" - דו שבועון

עורך: אורי בן-שואל

חברי המערכת: ענבל נקש, ערן שבתאי

עיצוב גרפי: שמעון ברקוביץ

צילומי השער הקדמי האחורי:

גליה פלד, נאור וילק וענבל נקש

כתובתנו: iton.maabarot@gmail.com

קרם הגנה חן אליה

אני חושבת על רגע השחרור.
נראה לי שאפחד לצאת. אשאר צמודה לקירות הבית
ולא אזוז.
אולי לא אדע את הדרך,
אולי לא אזכור ללכת,
אולי אשכח לאן.
האור יהיה חזק ומכאיב
המון אור.
אולי אפחד ממגע.
להסתכל בעיניים.
אולי שכחתי לדבר, איך נשמע הקול שלי.
אולי הקצב.
לא אוכל לנהוג, זה יהיה מהיר מדי.
לא אזכור פגישות, תאריכים, זמן.
קרם הגנה, אצטרך שכבות של קרם
הגנה.
אולי לא יהיה לי עור
אולי גם לא עצמות.
וכוח כבידה. כמה כבד.
אשכח את יכולות הגוף לנוע להתגמש.
אולי אשכח את הסיבות להיות בחוץ.
אסתתר מפני מראות
מכל המראות, ומהשתקפויות בחלונות ראוה.
ובכלל ראוה למשל אדם אדם.
גם בושם גם בגדים
לא אדע, רק העור.
החושים.
מה יהיה על החושים? כולם.
אני חוששת ששכחתי לשחות.
טובעת בעיסת הימים.
גם לרכב על אופנים.
מה אזכור?
מה חשוב?
קרם הגנה.

יום העצמאות - התש"פ

מי יודע, אולי בדיעבד אנחנו נהיה "דור הקורונה"? או אולי בעתיד נדע לומר, שאנשים שונים התבטאו והתנהלו באופן שונה זה מזה, מפני שפשוט כל אחד מהם היה שייך לדור אחר.

בכל מקרה, השבועות הללו הם ככל הנראה זמן מעבר, לפחות מודעותי אם לא פרקטי, בין זמנים. עוד לא ברור ממה נפרדים ולאן הולכים אבל - כמו שכבר אמרו לפני "זה לא יהיה אותו הדבר".

בשיר "דף של מיכאל", מצאתי מילים כל כך יפות בהן תאר אתרמן מעבר ממקום למקום ומתקופה לתקופה.

שנינו עד יסוד. פקעו ווי חיבור
ואת הנעשה אין להשיב.
שנינו ללשון, להגיון, לצלם,
לקצב ההילוך, לקו המעשה,
לתכן הדיבור ולטעמי השיר,
להגבות הפחד והצחוק.
לא עת לבוא חשבון מי העני או העשיר,
אך התמורה נפלה ותהי לפלא.

יום העצמאות השנה יהיה אחר ושונה ממה שהכרנו. הן בנראות והן במהות. אבל גם השנה נתרגש ונהיה נוכחים לפלא הבלתי רגיל שטמון בעצם הקמתה של מדינת ישראל ובתוכה הפלא שנקרא קיבוץ מעברות ובתוכו הפלא שהוא כל אחת ואחד מכם.

מאחלת לכל בית מעברות יום עצמאות שמח מירב

תש"פ הזכירה לי את תש"ח (זו השנה בה הוכרז על הקמתה של מדינת ישראל) וכמובן את "דור תש"ח" - זה הדור שלחם והקים את המדינה.

ואז שאלתי את עצמי - מתי דור יודע שהוא כזה? מתי הרגע בו מתחילים להתייחס לקבוצת אנשים בגילאים מסוימים, פחות כפרטים ויותר כישות אחת בעלת קווי דמיון משותפים. משהו כמו: "היום הייתם לדור".

פניתי להתייעץ עם נתן אלטרמן, משורר דור תש"ח. אלטרמן אמנם נלחם מעט (במלחמת העצמאות התגייס לצה"ל וצורף לגדוד מרגמות שהוקם במסגרת חטיבה 8 באוקטובר 1948 השתתף במבצע יואב, אולם מפקד החטיבה, יצחק שדה, שחרד לגורלו של המשורר, הורה לשחררו) אבל כתב הרבה והשפיע בכתבתו על מדינת ישראל הצעירה.

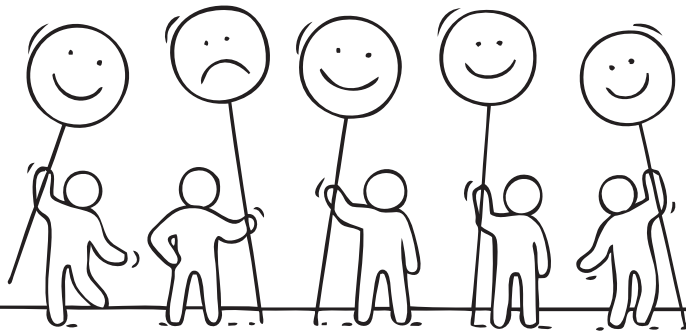
אחד מהספרים הפחות מוכרים לי של אלטרמן הוא "עיר היונה". שיריו נכתבו כנראה במרוצת השנים האחרונות של המנדט הבריטי ושנותיה הראשונות של המדינה.

באחדים משירי "עיר היונה", טוען אלטרמן כי "בתקופה של בנייה מואצת, יש לתת קדימה לפרטים ולא להכללות; לדינמיקה ולא לתמונה הסטטית; יש לשיר את המראה בעודו בן חורין, לא מאובן ולא כבול, בטרם יהיה עבד לסמלים ולסיסמאות הסוחטים מן המסופר את חיותו. יש לתת חידות מפולשות בלא פתרון, לא לעגל את הקצוות ולהשתדל שלא לגלות להיטות לפרש את העלום מעין"

גם אנחנו כעת בסוג של התגייסות, התמודדות והתנהלות מואצת ואי-אפשר להתייחס ליום העצמאות השנה ולהתעלם מהתקופה המיוחדת שאנחנו עוברים.

דו"ח מישיבות המזכירות

וככל הניתן תמשיך המזכירות בניהול שגרת ישיבותיה וטיפול בענייני דיומא. במהלך התקופה הקרובה, נערוך תיעדוף של הנושאים השוטפים ונקבל החלטות "תוך כדי תנועה", במה ובאיזה אופן לטפל ולקדם והכל בהתאם להנחיות והכללים הנדרשים.

סיכום ישיבות המזכירות ב-20.02.2024 (0520)

ישיבת המזכירות נערכה ללא מוזמנים, בזמן שכבר היה איסור על התקהלות של מעל 10 אנשים וכמו כן התבהר כי קיימות קבוצות סיכון באוכלוסייה שחייבים להגן עליהן באופן מיוחד.

2. הצגת תהליך והמלצות למועמדת לתפקיד מנהלת מש"א, לקראת שיחת קיבוץ

מהלך הדיון:
הוצג מכתב מדליה קרייר שריכזה את צוות האייתור לבחירת מנהלת מש"א. דליה תארה את התהליך שנעשה עד להמלצה על המועמדת לאה זבולון לשיחה. חברי המזכירות שמעו גם את ההתרשמות של ממלאי התפקידים שפגשו את לאה וקראו את קורות החיים ומכתב אישי שלאה שלחה.

החלטת המזכירות:
המזכירות תמליץ לשיחה לבחור את לאה זבולון לתפקיד מנהלת מש"א של מעברות לקדנציה של 3 שנים. בינתיים נבחרה לאה לתפקיד. חפיפה תתחיל אחרי פסח ושוב גם כאן, בהתאם למה שיאפשרו הנחיות החירום.

1. עדכון מצח"י

מהלך הדיון:
פעילות צח"י בריאות, החלה מיד עם המידע שהחל לזרום מהתקשורת על התפשטות הקורונה בישראל. מטה צח"י על שלוחותיו השונות (חינוך, בריאות, קהילה) נכנס לפעולה כאשר הבנו כי מדובר במצב חירום שעומד ללוות אותנו לאורך זמן ויש לו השלכות רחבות. מטה צח"י נפגש באופן יומיומי, נמצא בקשר עם המועצה, עם התנועה הקיבוצית ומתעדכן באופן רציף. הנחיות והתאמות בוצעו בכל המערכות במשק ובקהילה ובמיוחד במתקנים ציבוריים. עד כה, נראה כי עבודת צח"י נעשית באופן יוצא מהכלל, בכל התחומים.

החלטת המזכירות:

החלטת המזכירות: המזכירות מבקשת לחזק את ידי החברים בצח"י ולהביע את הערכתה לפועלם. במקביל

הישיבה התקיימה בזום.

1. דיווח ממלאי התפקידים על התנהלות הקיבוץ

בימי הקורונה

מהלך הדיון:

אנדי, מרכז המשק מדווח כי העסקים שלנו (מפעלים וחקלאות) עובדים כל התקופה, חלקם אף בפעילות מוגברת. פיתוח שטח הבנייה ב"רמות חפר" מתקדם והצפי לתחילת הבנייה הוא יולי 2020. פיזור העסקים שלנו מיטיב איתנו בתקופה זו. נלקחת בחשבון האפשרות לקיטון של הכנסות מעבודה בקהילה בשנת 2020.

אפרת, מנהלת קש"ת מדווחת כי ענפי השירותים ממשיכים לפעול בהתאמה להנחיות. המגמה היא להוציא כמה שיותר שכירים לחופש או לחל"ת. החלטות ממשלה והנחיות משתנות, מאתגרות את המנהלים. החלה חשיבה ראשונית על חזרה הדרגתית לשגרה. מבקשת לציין את אותם אנשים שעושים עבודה "מאחורי הקלעים" והיא זו שמאפשרת המשך מתן השירותים לטובת כלל הציבור.

לאורה, מנהלת מש"א מדווחת כי בכל הפעילויות צומצם כח האדם השכיר ומש"א מגייסת חברים שאינם עובדים בעת הזו, לתפעול הענפים תמורת רישום שעות. ההיענות של החברים איננה מלאה ויש הרבה עיסוק של אהובי סביב הנושא.

כרגע יש כ-40 חברים שנרתמו לעבודה זמנית בכל עבודה נדרשת, כ-31% מעובדי החוץ הוצאו לחל"ת, 60% עובדים מהבית והיתר מנצלים ימי חופש צבורים או צמצמו היקפי משרה. יש מעקב אחרי כניסת מענקים וקצבאות מבט"ל. שיוף ממשיך לתפקד כרגיל מבחינת כוח אדם + התאמות לקורונה. מנהלי הענפים שומרים על קשר עם העובדים השכירים בביתם. לא ידוע על מצוקות מיוחדות בהקשר הזה.

אופיר, מנהל הכספים מדווח כי הנה"ח ממשיכה לפעול בכל המשימות שלה. רוב העובדים מבצעים את העבודה מהבית ואין קבלת קהל. תשלומים לספקים נעשים בהתאם לתנאי התשלום, במידת הנדרש מקדימים תשלומים לספקים בכדי לסייע ככל שניתן. תשלום שכר העובדים השכירים הוקדם הן לאור המצב הכלכלי והן לאור תזמון חג הפסח.

על הסוגיות שנשאלו ע"י חברים לגבי מענקים מיוחדים שהמדינה מעניקה להורים עבור כל ילד ולגיל המבוגר - האם יש מקום לשקול לתת חלק מזה לחברים. נאמר כי התבצעה התאמה בתקציבי המזון של משפחות לילדים בגיל הרך ותקציבי המזון שעבר עד היום למערכת החינוך, מזוכה בתקציב האישי כל עוד המערכת סגורה. לגבי כל המענקים מהמדינה - מתוקף היותנו קיבוץ שיתופי ההתייחסות בהקשר זה היא כאל משפחה מורחבת. המשפחה הזו נקלעה למצב בו הכנסותיה קטנו אבל ממשיכה לתקצב את חבריה כרגיל ועושה התאמות כאמור. על כן למזכירות ברור מעל לכל ספק כי המענקים הללו יכנסו לקופת הקיבוץ ולטובת כלל החברים בו. ללא קשר לכספים האלו, בסיום מצב החירום ואחרי חזרה לשגרה והבנה מבוססת יותר על המשמעויות הכלכליות של הקורונה - יערכו המוסדות הכלכליים במשק ובקהילה, דיון והתאמה של תכנית 2020.

החלטת המזכירות:

החלטת המזכירות: המזכירות שמעה את הדיווח והתרשמה כי בכל התחומים, ביחד עם אי הוודאות והצורך לעסוק בענייני השעה, מתנהלים ממלאי התפקידים בצורה אחראית ושקולה לטובת הקיבוץ וחבריו.

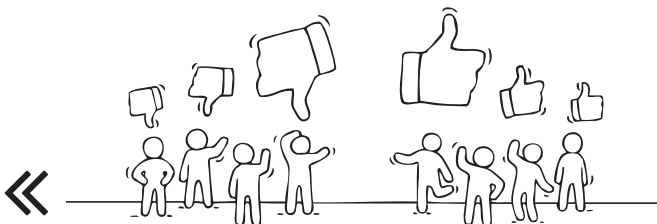
2. הזמנת חברים למזכירות

מהלך הדיון:

ישנן מספר פניות של חברים להגיע למזכירות. חלק מהחברים הללו הוזמנו לישיבת המזכירות הקודמת וברגע האחרון, הוחמרו ההנחיות ולא יכולנו להזמיןם וחלק מהחברים פנו במהלך ימי הקורונה. כמובן שפגישות "רגילות" לא ניתן לקיים ופגישות בזום, ספק אם מאפשרות שיח מעמיק וביטוי מלא עבור כל משתתפי הדיון. התלבטנו איך נכון וראוי לקדם פניות אלו.

החלטת המזכירות:

ישיבת המזכירות הבאה אמורה להתקיים בעוד שבועיים ב-27.4.20, נבחן את מצב הדברים לקראת הישיבה ולפיו נחליט האם להציע לחברים לקיים ישיבה בזום או שנראה כי האפשרות להיפגש קרובה וניתן לתאם בזמן סביר ישיבה "רגילה".

בוטאו דאגה מכך שלא כל החברים מקפידים לשמור על הכללים וההנחיות, נראה כי יש בסביבה שלנו אשליה מסוימת של עמידות ומוגנות שגורמת להתרופפות. חשוב שנסתכל קדימה על ההשלכות האפשריות העתידיות של מצב החירום, נכין את הקרקע ליציאה הדרגתית מהחירום ונהיה עירניים לחוליות החלשות שיזדקקו ליתר תשומת לב בהמשך.

החלטת המזכירות:
חברי המזכירות נפרדו בתקווה לחזרה מהירה לשגרה מבורכת.

מירב שוטוב

.....
3. שיתוף ברשמים ותחושות מהשטח של חברי המזכירות
בעת הזו

.....
מהלך הדיון:

מזה מספר שבועות שאנו מנהלים מצב חירום על רקע מגפת הקורונה שפרצה בעולם ובישראל. חברי המזכירות ביטאו תחושות ורשמים מהתקופה הזו. כל החברים מתרשמים מהניהול של צח"י את מצב החירום, כמו כן צוינו לטובה פעילות תחומי הבריאות, התרבות, הקשישים וענפי השירות שממשיכים לעבוד ולתת שירות אף יותר מבעת שגרה.

יש תחושת גאווה להיות חבר מעברות בעת הזו וניתן למצוא גם היבטים חיוביים למצב כמו זמן משפחתי מיוחד וחוויתי.

קהילה ועסקים - עדכון קורונה

של משרדי הממשלה ועד כה, לא נתקלנו בבעיות ואירועים מיוחדים.

השקעות:

בקהילה, הקפאנו חלק מתוכנית ההשקעות עד שנראה ונבין את אורך ועומק המשבר. בתחום העסקים אנו ממשיכים בהשקעות וכן, התחלנו בנטיעות מטע האבוקדו מצפון לקיבוץ.

עשייה בשטח:

בשטח התעשייה - מקימים את המרלוג (מרכז לוגיסטי) ביופוט, ובתרימה מתקינים את מכונות המשחות החדשה באגף הייצור החדש. אנו ממשיכים בתנופה בהכנות התשתית בשכונות רמות חפר ובתחילת יולי, נתחיל בהקמת הבתים. שכונת האקליפטוס עומדת לפני סיום וגם בשכונת הרפת, אנו מתחילים בשיפוץ רחב של מספר יחידות דיור.

בקהילה ובעסקים אנו עובדים במצב שלא הכרנו בעבר. ברצוננו לברך ולהודות לכל ההנהלות שלנו ולעובדים המסורים שממשיכים במלאכת העשייה בקהילה ובעסקים ונותנים לכולנו את הכוח והיכולת להמשיך בחיים בקיבוץ בתקופה מאד מיוחדת ומאתגרת זאת, שכולנו תקווה שתסתיים בעתיד הקרוב.

בריאות לכולם, ויום עצמאות שמח
אפרת אשל ואנדי קדר.

שלום חברות וחברים, אנו נמצאים בעיצומה של תקופה מאד מאתגרת ומיוחדת לקהילה ולעסקים של הקיבוץ. מגפת הקורונה שינתה באחת את שיגרת החיים בקיבוץ כקהילה וכיחידים. המשבר הזה כבר משפיע עלינו ועוד ישפיע תקופה ארוכה. קשה לנבא כמה זמן ומה יהיה היקף השפעתו. חברים רבים מצאו את עצמם בבית, ללא עבודה. יש חברים שעובדים מהבית ויש חברים שמשרתם צומצמה. התנועה הקיבוצית עושה פעולות מול הממשלה והמשרדים הרלוונטיים על מנת לקבל פיצוי על תקופת אי העבודה של חברינו שחלקם נחשבים עצמאיים (כמו היזמויות שלנו).

ברור לנו שהכנסות הקהילה מעבודה ייפגעו והשאלה רק עד כמה זה ישפיע על תקציב 2020 של הקהילה. כמובן שמול הירידה בהכנסות יש גם פעילויות בקהילה שהצטמצמו וכאן יש "חיסכון" מסוים בתקציבים. אנחנו עוקבים עד כמה שניתן, אחר הנתונים ביחד עם מש"א.

חשוב לציין את ההתגייסות היפה של חלק מהחברים שאינם עובדים כרגע, לתפעול מערך החרום שפועל בקיבוץ במגזרים שונים כבר מעל לחודש וחצי. יש עבודה רבה וחברים נוספים שאינם עובדים מוזמנים לתת כתף!

בצד העסקי, אנו ממשיכים ברוב העסקים שלנו כרגיל. מניפת העסקים הרחבה שלנו, שרובה בתחום מזון, תוספי תזונה ותרופות, לא נפגעה מהמשבר ואף בחברות מסוימות מוכרת יותר מהתכנון. כל העסקים שלנו התארגנו מיידית לעבודה ע"פ הכללים וההנחיות

דיווח מהנהלה ציבורית של החינוך

מא'–י"ב הצוות נפעם ממש מרוח ההתנדבות וההתגייסות של הנערים.

עבודת בית הספר 'סימני דרך' התאפיינה בימים הראשונים בהפעלות וביצירת קשר של אורית המנהלת וכל הצוות המסייע ובהמשך מתפעל עבודה מקוונת עם הילדים עליה שוקד כל הצוות המקצועי בניהולו של יוגב ימים כלילות על מנת להנגיש את גישת העבודה ודרכי הלמידה של גישת מונטסורי לעבודה ישימה באופן מקוון עם משימות מותאמות.

בנוסף נעשית עבודה חברתית עם ילדי ה'ו' עבודה דינאמית, שמנסה להגיע לקשר עם כל הילדים, אלו שמתתפים בפעילויות המקוונות ואלו שפחות. שירה המדריכה מנסה ליצור הזדמנויות שונות לטובת העניין. בגיל הרך מתקיימת בניהולה של מיה חשיבה איך ניתן להמשיך ולהישאר בקשר עם מנעד רחב של גילאים, אלו קטני הקטנים שרק קשר קבוע וקונקרטי יכול להיות משמעותי להם.

התינוקות ופעוטון איילה אצלם הקשר בעיקר עם ההורים. בפעוטון ערבה נותנת הגנת משימות לילדים מהאפשרויות הגלומות בסביבה הקרובה ושומרת כך על קשר עם הילדים והוריהם. ילדי הגנים עובדים עם דרישות משרד החינוך אך נעשית עבודת חשיבה ותכנון להתאמת הדרישות בתכנים ובעומס המתאים לילדים בגיל הגן

הנהלה הפעילה מקיימת ישיבות שבועיות להגדרת משימות ושיתוף בחוויות ובעצות שעולות, ולתמיכה למנהלים שעושים עבודה מרוכזת ומאומצת.

בימים אלו כאשר נשמעים הקולות של חזרה לשגרה אחרי יום העצמאות, או מעט אחר כך, אנחנו מתחילים לחשוב איך להניע את גלגלי המערכות לקראת חזרה לשגרה כלשהי, גם אם לא השגרה הרגילה. איך יוצרים מוטיבציה ומצליחים לטעת בטחון בצוות ובהורים, כך שנוכל להתקדם ולהפעיל את המסגרות, כאשר ההנחיות יאפשרו זאת.

חיותה שלם

במהלך החודשים דצמבר-פברואר קיימנו מספר ישיבות ועסקנו במבנה של ההנהלה ובקשרי העבודה והסמכות שלה עם המזכירות וקש"ת. עסקנו גם בשאלות מה בסמכויות ההחלטה שלה ומה עליה להביא להחלטה של קש"ת, של המזכירות ועד לשיחת הקיבוץ. הבאנו את הנושא לדיון במזכירות ופרסום על כך יצא בפרסום דיוני המזכירות.

בנוסף התחלנו לעסוק בשאלות עקרוניות על הקשר ברצף החינוכי בין המערכות השונות (גיל רך, חינוך חברתי ונעורים) ועל המייחד כל אחת מהמערכות והמאחד ביניהן, מתוך כוונה להמשיך בדיונים אלו ולהביא למסמך של מטרות החינוך לקהילת מעברות, אותו נוכל להביא לדיון גם בפורומים נוספים. דיונים אלו נעצרו בינתיים ובימים אלו עוסקים בעשייה רבה אם בהכנת תוכניות עבודה מקוונות, אם ביצירת קשר אישי עם הילדים ועם ההורים.

במהלך הימים שלפני תקופת הקורונה הודיעה רביד מנהלת הגיל הרך שיצאה לחופשת לידה, שלא תחזור לניהול המערכת, מסיבות אישיות. לשמחתנו מיה, שמחליפה אותה נענתה לבקשתנו ותמשיך לנהל את המערכת. אנחנו מודים לרביד על התקופה בה ניהלה את המערכת, ודאגה להוציא אותה ממשבר ומשאירה למיה מערכת מסודרת ומתופעלת היטב, נמצא כמובן את הדרך להודות לה בימים שקטים יותר... וכמובן תודה ובהצלחה למיה שממשיכה לנהל ובימים אלו במשנה אחריות, מקצועיות ומרץ.

כל עובדי החינוך עובדים בעומס רב מהרגיל, להפעיל מערכת בשעת חירום במצב שאינו מוכר ולא יכול להסתמך על ניסיון העבר, הם ממציאים עצמם ומנהלי המערכות שלהם תומכים בהם יום יום.

דגן ומדריכי הנערים עוסקים בסבבי טלפונים שבועיים לכל הנערים, לצד פעילויות זום שכבתיות בנושאים שונים, כמו כן מפעילים מערך משלוחים נרחב בתחומים שונים ודאגו להפעלת הנערים בהכנת ערכות שעושים לכל משפחות הילדים

חללי קיבוץ מעברות במערכות ישראל ופעולות האיבה

טוראי

יעקב ארנסט מילר

עלה מצ'ילה ביולי 1947 עם רעייתו מרים כחבר גרעין של תנועת "השומר הצעיר", ויחד עם שמונה מחבריו, הצטרפו לקיבוץ נגבה. התנדב ללוות משאית בנסיעה הכרחית לקיבוץ גת ובדרך חזרה נפל ליד כרתיה, בשישה בדצמבר 1947, כחצי שנה לאחר עלייתו לארץ. נקבר בקיבוץ נגבה. בן 28 היה במותו. הותיר אחריו אשה - מרים ריבק ז"ל ובן, יעקב מילר, אשר נולד כחצי שנה לאחר נופלו.

טוראי

יעקב יאשה גנסיין

עלה ארצה עם חברי תנועת השומר הצעיר מצ'ילה בשנת 1948, הצטרף לקיבוץ נגבה. עם פרוץ מלחמת-העצמאות התנדב לתפקיד חבלן בחטיבת "גבעתי". היה נוהג לומר: "שגיאתו הראשונה של חבלן יכולה להיות גם האחרונה". נפל בעת פעולה לפירוק מוקשים כשעלה על מוקש בכרמי נגבה, בחמישה לאוגוסט 1948, כארבעה חודשים בלבד לאחר עלייתו לארץ. נקבר בקיבוץ נגבה. בן 24 היה במותו.

סמל צבי יתום

בשמונה עשר בדצמבר 1950 נפל צבי בתאונת מטוס באימון מפקדים של הנח"ל. בן 19 היה במותו. הותיר אחריו הורים דוב וז'ניה יתום ז"ל, אחות - שרה ואח - שי. בן הקיבוץ הראשון של מעברות, מקבוצת "נשר".

סגן משנה

ראובן שרגאי

בן הקיבוץ, בנם של לאה ומוקש שרגאי ז"ל. אח למאיר, רוחמה ומיה. ב-1955 התגייס לחיל האוויר וסיים קורס טייס. בעשרים ותשעה באפריל 1958 נפל ראובן בטיסת אימונים. בן 22 במותו. הותיר אחריו אשה - דבורה שלג ז"ל. בן מעברות, מקבוצת "רימון". הקיבוץ הקים לזכרו את "בית ראובן".

סרן גדעון בר ניר

בנם של יעקב וחנה בר ניר ז"ל. אח של שולה ויוסי בר ניר. במלחמת ששת הימים, כקצין מילואים, פיקד גדעון על יחידת שריון בקרבות על אבו עגילה. נפל בקרב בסיני בשישה ביוני, 1967. בן 24 במותו. בן מעברות, מקבוצת "דרור". לזכרו הוקמה אנדרטה מתחת מגדל המים, ליד פינת הדגל.

סרן מנחם זינגר יורש

באחד עשר ביוני 1948, שעות מספר קודם שנכנסה לתוקפה ההפוגה הראשונה במלחמת העצמאות, יצא הלגיון הערבי להתקפת פתע על יהודיה בסיוע כוחות שריון. מנחם נפגע בחזהו בצרור כדורים בעת שפיקד על ההתקפה. בן 25 היה במותו. הותיר אחריו אשה - מרים. לאחר נפילתו בקרב נולדה בתו רונית-נחמה. על שמו קרוי בית מנחם, ששימש כספרייה של "רמות חפר" במשך שנים רבות.

סא"ל אוהד שדמי

מראשוני בני הקיבוץ, בנם של מנחם וחנה שדמי ז"ל. אח לאילנה גילת. טייס ומפקד בחיל האוויר. שירת כ-17 שנים והגיע

לדרגת סגן אלוף. בשישה במרץ 1970, בטיסת אימונים במטוס פנטום חדש, חלה תקלה שכתוצאה ממנה נפל אוהד. בן 35 היה במוותו. הותיר אחריו אשה - רותי ושלוש בנות - נועה, נוגה ונורית. בן מעברות, מקבוצת "כפירים".

רב סרן רמי גבעוני

בנם של איזו ובוקיזה ז"ל. אח לאמנון גבעוני ולבקי גזית. בעשרה לאוקטובר 1973, נפל רמי בקרבות השריון בדרום הרמה הסורית במלחמת יום כיפור. בן 34 היה במוותו. הותיר אחריו אשה - דליה ארנון, שתי בנות - אורית ונירית ובן - שי. בן מעברות, נוטע ואיש משק, מקבוצת "שחף". על שמו הקים הקיבוץ את "פינת רמי" בלב מטע הסוכרופים אשר טיפח. (הפינה הועברה ונמצאת כיום בשטח הקיבוץ, סמוך לגשר התלוי, על גדות נחל אלכסנדר).

אורנה אשל

בתם של פנינה ופינקו בן-שאול ז"ל. אחות לדרורה ואירית ז"ל. בעשרים ותשעה באוקטובר 2002, בשעות הערב, נכנס מחבל חמוש לבית משפחת אשל בישוב חרמש, רצח את אורנה ופצע את יובל בעלה. בת 53 היתה במוותה. הותירה אחריה בעל - יובל אשל שני בנים - רונן וצור ובת - כרמית (נינה). בת מעברות, מקבוצת "מעין".

סמל ראשון אדם גורן

בנם של עליזה ויגאל גורן ז"ל. אח לטלי ולחנן. נכדם של קלרה וישראל גורן ז"ל. בשנים עשר באוגוסט 2006, ביומה האחרון של מלחמת לבנון השנייה, חבר ל'כוח בניה' וביחד לחמו בחירוף נפש לחילוץ החיילים שלחמו בשטח. אדם נפל בדרך לפעולת חילוץ נפגעים נוספת, לאחר שהטנק ששהה בו בחירת אל-כסיף נפגע מטיל נ"ט שנורה לעברם מצפון לליטני. על פעולותיו קיבל עם חבריו ציון לשבח. בן 21 היה במוותו. בן ונכד הקיבוץ, מקבוצת "יעלים". על שמו הקים הקיבוץ את חדר הכושר.

רְאִיתִי עִיר עוֹטְפֵת אֹר

הסיפור המרגש והעצוב שמאחורי השיר והמשורר

אמם של יצחק ויוסף שריג, תקווה, כתבה שנים אחר כך: "כשהגענו לשער הגיא ולאורך כל העלייה לירושלים - הבהיקה פתאום השמש בין העבים וקשת אדירה חיבקה את השחקים, מקצה עד קצה. בשמיים נקרעו היכלות של טורקזי וזרחים באור אדיר. עצי האורן, משני צדי הכביש, נדלקו בריבואות יהלומים. פתאום פגשו עיניי בעיניי יוסף, בני. ראיתי בהן מבט רוגש בעונג אין קץ".

ביום חורף עגום אחד, בשנת 1965, נסעה משפחת שריג מעמק יזרעאל לירושלים, כדי להביא למנוחות את הסבתא אשר הלכה לעולמה. "ירד גשם זלעפות, כשלווינו את סבתא, בת דור רביעי בירושלים", סיפר לימים יצחק שריג. "ישבנו סביב הארון שלה בארגז המשאית, נבוכים מאוד מהמצב. לפתע, סמוך לשער הגיא, יצאה שמש רכה, מחויכת, והפכה את הדרך הקודרת, למשהו נסבל יותר..."

רְאִיתִי עִיר עוֹטְפֵת אֹר
וְהִיא עוֹלָה בְּשֵׁלל צְבָעֵי-הַקֶּשֶׁת
וְהִיא נוֹגֶנֶת בִּי כְּנֶבֶל-הָעֶשׂוֹר
רְאִיתִי עִיר עוֹטְפֵת אֹר

הִשְׁקֵט שׁוֹב צוֹנֵחַ כְּאֵן מְשֵׁמֵי הָעֶרֶב
כְּדֹאֵית דְּיָה מְעַל הַתְּהוֹמוֹת
וְקָרַן אֲדָמָה נוֹשְׁקֵת לַהֵט-חֶרֶב
אֶת הַפְּסָגוֹת, הַמְגִדְלִים וְהַחֹמוֹת

יוסף שריג נולד בקיבוץ בית השיטה, ליד בית שאן. בנם של נחום שריג, מפקד חטיבת הנגב במלחמת העצמאות, ושל סופרת הילדים תקוה זליגר.

לאחר שהשתחרר מהשירות הצבאי, למד יוסף מוזיקה ולאחר מכן שילב את עבודתו כמורה למוזיקה עם עבודה חקלאית. בין לבין עסק גם בכתיבת שירים והלחנתם.

הנה זוחל הצל מביין גבעות-האורן
קרוב בסתר, כאוהב, אל השכונות
ומול פניו, קריצות רבוא, עיני-האור הן
לפתע נפקחו אליו כנפצמות

שבע שנים לאחר אותה הלוויה, בא יוסף שריג אל אמו והראה לה דף מרוט ממחברת: "אמא, ביקשו ממני שאכתוב שיר על ירושלים עבור ה'גבעטרון', לכבוד יום ירושלים. תאמרי לי בכנות, נראה לך שזה שווה משהו?". אמו קראה את השיר והתמוגגה. השיר היה כתוב ללא תיקון אחד, עם משקל וחריזה ללא רבב. 'מושלם ומקסים', ענתה לו אמא, 'זו ירושלים שבאים אליה משער הגיא'. היא סיפרה שבאותו רגע ראתה בעיניו את אותו ניצוץ שהיה לו כשעלו לירושלים עם סבתא.

'זמננינה לאור הזה?', שאלה אותו אמא, ויוסף הוציא מכיסו עוד קרע דף ועליו תוויו של 'אור וירושלים'. השיר אכן בוצע ביום 'ירושלים' של 1972, ולמעשה גם בכל הימים שאחריו.

בדומית אשמרת אחרונה נושמת
ובקטיפת-שחקים, רסיס אחרון מחויר
אך שחר כבר! כפת-זֶהָב שְׁלֵה אוֹדְמַת
למגעו החם, הרך, של אור צעיר

במלחמת יום הכיפורים, לחם יוסף שריג כמפקד פלוגת טנקים בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ב-8 אוקטובר 1973, בהובילו את הכוח לעבר קוניטרה, נתקל במארב סורי. למרות שהכוח בראשותו נפגע, הוא הצליח להדוף את האויב בקור רוח. מאוחר יותר נתקלה פלוגתו בירי טילים מכיוון תל סאקי. יוסף הכווין את הטנקים לעמדות נמוכות והצליח להשמיד חלק מנושאי הטילים. ב-10 באוקטובר 1973 הוביל את הגדוד לכיבוש מוצב באזור חושנייה שהוחזק על ידי עשרות טנקי אויב. הוא הצליח במשימתו, אך נהרג למרגלות המוצב. הוא נמנה עם 11 הרוגי קיבוץ בין השיטה. לאחר מותו עוטר בעיטור המופת והועלה לדרגת רב סרן. בעיטור המופת נכתב "בכל פעולותיו גילה אומץ לב, קור רוח, כושר מנהיגות ודבקות במשימה למופת".

יוסף שריג היה בן 29 בלבד בנופלו, הספיק לכתוב ולהלחין שירים רבים. שיריו ויצירותיו נאספו והוצאו לאור בספר "עשרים שירים", בספרי תווים למקהלות, בתקליט "אחי חזר מן השדה" (1976) - וחלקם אף תורגמו לשפות שונות. לחן מוכר שלו הוא של שירו של אלתרמן "האסופי" ששר שלמה ארצי באמצע שנות השבעים.

אין ספק ששירו הידוע ביותר הוא "אור וירושלים" אותו כתב והלחין כשנה וחצי טרם מותו. השיר תורגם ובוצע בכעשר שפות.

לפני מספר שנים, לרגל יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, הנפיק השירות הבולאי בול, ועליו מילות השיר "שיבה" שכתב יוסף שריג.

לא צמאי מלחמה
אל הקרב הלכנו
אהבנו תמיד את הבית,
השמש, שדה הנפתח בנשמה
ושבנו עתה אליכם
פשוטים כתמיד
ורוח אין בנו.
התוכלו, רעים,
לחזק את אמא
במקומנו

מוֹתֵי בָא לִי פֶתַע.
כָּאֶחָד הָאָדָם יִדְעֵתִי כִי קָרֵב,
וְשָׁבַע חַיֵּיתִי,
בְּתָם, בְּעֵז וּבְתַפְאֶרֶת.
בְּכַחַל, בְּיָרֵק,
וּבְטַעַם הַמַּסְתוּרִין וְהַדְּבֵשׁ שֶׁל הַיְפָה.

מוֹתֵי בָא לִי פֶתַע
וְאֵינִי זוֹכֵר אִם בְּרַעַם הָאֵשׁ
אוּ בֵּין קִירוֹת הַפֶּחַ הַזּוֹעֲקִים,
אוּ שְׁמָא בְּלֶבֶן - לֶבֶן הַדּוֹמָם לְבֶסוּף.

עֲכָשׁוּ
אֲנִי
אֵינִי זוֹכֵר.

6.2.72

את השיר 'שיבה' הוא כתב אחרי מלחמת ששת הימים, בספטמבר 1969 כשהוא חוזר בשלום מהמלחמה, הקים בית ואסף, בנו בכורו, נולד. אני חושבת שכל אדם שחי אז בארץ כאיש צעיר, המוות העסיק אותו. פעם היינו ארץ של מלחמות...", סיפרה אמו תקווה, "יוסף היה אדם מאוד רגיש ודרך המוזיקה הייתה לו יכולת ביטוי יוצאת מן הכלל וכך הוא התבטא. אסף המשיך בדרך המוזיקלית שלו, שהיא הביטוי הכי עמוק שלו".

יוסף שריג, הותיר אחריו אשה ושני בנים. בנו מנישואיו הראשונים, אסף שריג, שהיה כבן חמש במוות אביו, הוא מוזיקאי נפלא, חבר להקת "איפה הילד", שהלחין לזכרו את השיר "כנפיים, אינך שומע", שכתב אביו. הוא נולד ועדיין חי בקיבוץ גבעת ברנר.

אסף גם הקליט את השיר "מותי בא לי פתע" שאביו כתב חצי שנה לפני מותו, כאילו צפה זאת מראש.

אורי ב"ש, עם ציטוטים מראיונות שאסף בני יעקבי

בית מנחם כמרכז מוזיקה וחדר הנצחה - מידע לציבור

2. התחלקנו לחמישה צוותי משנה, כדי לייעל את עבודת הבדיקה והתכנון

- שיפוץ המבנה והתאמתו ליעודו.
- התנהלות המרכז למוזיקה מבחינה רעיונית ומוזיקלית.
- תכנון עסקי והיתכנות כלכלית לכל המתחם, כולל פעילות "אוזן מוזיקלית".
- חדר ההנצחה - גיבוש תכנים ודרך התנהלות.
- גיוס מקורות מימון חיצוניים.

שניים מהצוותים כבר החלו בעבודתם אך למרבה הצער, משבר הקורונה לא פסח גם על הפרויקט הזה. נאלצנו לעצור את תנופת ההתקדמות ולהמתין עד יעבור זעם, כדי שנוכל להמשיך במשימה.

אנחנו מקווים שבקרוב נוכל לאשר את תחילת עבודת האדריכל בתכנון הפרויקט ובמקביל, נצליח להתקדם גם בשאר התחומים.

בברכה,
חברי ההנהלה הפעילה של צוות בית מנחם.

כפי שפרסמנו לאחר החלטת השיחה בינואר 2020, פנינו לחברים נוספים שיוכלו לתרום לתכנון החלופה שנבחרה, בבקשת עזרה בתחומים השונים. חלקם נענו ובינתיים התחלנו להתקדם:

1. בחירת המתכנן

הוקם צוות לבחירת האדריכל, שכלל את: רם בן שאול, יניב קנלר, מירב שוטוב ודליה פלג-לביא. חמישה אדריכלים הביעו את רצונם לבצע את עבודת התכנון, שניים מהם הומלצו לנו ע"י המועצה לשימור אתרים. בשלב הסינון הראשוני הורדנו שניים, אחת נוספת הסירה בסופו של דבר את מועמדותה ושניים הגיעו לשלב הסופי. הצוות עבר על החומר הרב ששלחו אליו שני האדריכלים האלו. בסיום עבודתו, הצוות בחר באדריכל נאור מימר, שגם הומלץ ע"י המועצה לשימור אתרים.

"האמנם עוד יבואו ימים?"

לאה גולדברג כותבת על היום שבו יהיה שוב מותר לאהוב

הגדולים המתרחשים ביבשת הולדתה. שבוע מפרוץ מלחמת העולם השנייה, פרסמה גולדברג רשימה בשם "על אותו נושא עצמו" בעיתון "השומר הצעיר". היא הקדישה את רשימתה לשאלת מחויבות המשורר בזמן מלחמה. הייתה זו רשימת תגובה כנגד מאמר מערכת שהתפרסם בעיתון בריטי נחשב, בו קראה מערכת העיתון למשוררי אירופה למלא את חובתם המוסרית והאמנותית ולחבר שירי עידוד ללוחמים.

כמי שחוותה את מלחמת העולם הראשונה על בשרה וראתה את התגייסות המשוררים לעידוד הלחימה, הרגישה גולדברג כי המלחמה, כל מלחמה, משכיחה מבני האדם "כמה דברים בעולם, פשוטים ופרימיטיביים". היא ביקשה להזכיר לקוראיה את עדיפות החי על המת ("ואפילו הם גיבורים) בשדה הקטל", את האמונה כי "נעים יותר לשמוע את השירה הטיפשית ביותר של גן ילדים מאשר את קולות התותחים מן הטיפוס המשוכלל ביותר" וכי "לעולם יהא שדה שיבולים טוב ויפה משממה שעברו עליה הטנקים, ואפילו מטרם של הטנקים הללו נשגבה ביותר". על כן, אסור למשורר לעודד את המלחמה בשירתו.

איך אפשר לכתוב על זוועות השואה?

לאה גולדברג גדלה בקובנה שבליטא ונדדה ברחבי רוסיה כפליטה יחד עם הוריה בזמן מלחמת העולם הראשונה. עם עליית הנאצים לשלטון בינואר 1933 הייתה דוקטורנטית לשפות שמיות בגרמניה. חוויה זו שכנעה אותה סופית להגר לארץ ישראל, ובעזרתו של המשורר אברהם שלונסקי הצליחה להשיג סרטיפיקט ולעלות ארצה כשנתיים לאחר מכן.

גולדברג אמנם עזבה את אירופה, אך המשיכה להתעמק בתרבות האירופית ולעקוב בדריכות אחר המאורעות

ואורי צבי גרינברג קרא לנקמה יהודית בצלב, בחרה גולדברג נתיב אחר.

היא עקבה בשירה אחר אישה המייחלת ליום שבו יחזרו החיים אל פשטותם; יום שבו יהיה מותר שוב לאהוב; יום שבו זכר הזוועות, האימה והדם כבר לא יצרבו בלהט. אפילו לנוכח הידיעות על הטבח שנעשה בבני עמה, ועל הזוועות שעוברים מיליוני אנשים הנלחמים ומתים בזירות הרבות, שמרה גולדברג על מסר אוניברסלי-הומני, מסר הנוכח בכל יצירתה.

שאיפתה הגדולה של הגיבורה בסוף השיר הוא חזרה למצב בראשיתי: "כְּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כְּאֶחָד הָאָדָם."

חן מלול

מתוך פרויקט "הספרנים" של הספרייה הלאומית
(הביא לדפוס והוסיף מעט: אורי ב"ש)

בְּלֶבֶב / חן אליה

נִסְגָּר לִי הַחוּץ
וְנִפְתָּח לִי הַפְּנִימָה
כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לַפְּנִימָה
הָיָה עוֹד פְּנִימָה
וְעוֹד פְּנִימָה
וְעוֹד
פְּנִימָה
בְּלִתִּי נִגְמַר
כְּמוֹ הַחוּץ
רַק בְּפָנִים
הַמֵּית מְרַחֲבִים.

גִּמְץ / חן אליה
אֶל תּוֹךְ הַגִּמְץ
נִקְווּ טְפוֹת שְׁמַיִם
שִׁיזְכְּרוּ
הָאִמָּה וְהַזְרוּעַ
אִיךָ לְהִתְעַגֵּל
וּלְחַבֵּק אָדָם אַחֵר.

כְּשֶׁתִּרְאֶה הַיְבֻשָּׁה.

*גִּמְץ - הַבְּפוּכּוֹ שֶׁל הַמְּרַפֵּק.

התדרדרות העולם הנאור לתהומות הברבריות הוא בדיוק הזמן שבו אסור "למשורר לשכוח את הערכים האמיתיים של החיים. לא רק היתר הוא למשורר לכתוב בימי מלחמה שיר אהבה אלא הכרח, משום שגם בימי מלחמה רב ערכה של האהבה מערך הרצח."

רשימת התגובה של גולדברג עוררה הדים ונתקלה בלא מעט התנגדות - גם מצד מכריה ועמיתיה של גולדברג, אך היא סירבה לזוז מעמדתה הפציפיסטית.

ביולי 1942 הוזמנה גולדברג לכינוס אגודת הסופרים העבריים, בו הוחלט על הוצאת קובץ שירים "בְּסֵעֵר". אף על פי שחלפו פחות משנתיים מפרסום רשימתה והדיון הספרותי בשאלת התגייסות המשורר סירב לגווע, הסכימה גולדברג לתרום שיר עבור הקובץ. בנסיבות אלה נולד ככל הנראה שירה "האמנם עוד יבואו ימים".

אם נדמה היה כי פרסום השיר בקובץ "המוגש לחייל ולחיילת העבריים מאת סופרי ארץ-ישראל" הוא בגידה בעקרונותיה ההומניסטיים, קריאה צמודה בשיר מלמדת שאין דבר הרחוק יותר מן האמת.

האמנם עוד יבואו ימים

הָאִמְנָם עוֹד יְבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיָחָה וּבְחֶסֶד,
וְתִלְכִי בְשֵׂדָה, וְתִלְכִי בּוֹ כְּהִלְךְ הַתָּם,
וּמַחְשׂוֹף כַּף-רַגְלְךָ יִלְטֵף בְּעֲלֵי הָאֶסְפֶּסֶת,
אוֹ שְׁלֵפֵי-שִׁבְלִים יִדְקְרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירְתָם.
אוֹ מָטָר יִשְׁיגֶךָ בְּעֵצַת טְפוֹתָיו הַדּוֹפְקֹת
עַל כְּתַפְיֶךָ, חֲזוּךְ, צוֹאֲרֶךָ, וְרֹאשׁוֹ רֵעֵנָן.
וְתִלְכִי בְשֵׂדָה הַרְטֵב וְיִרְחֵב כָּךְ הַשֶּׁקֶט
כְּאוֹר בְּשׂוֹלֵי הָעֵנָן.

וְנִשְׁמַתְּ אֶת רִיחוֹ שֶׁל הַתֵּלֶם נָשֵׁם וְרָגַע,
וְרֹאית אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּרֹאֵי הַשְּׁלוּלִית הַזֶּהָב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמְתָר בָּם לְנִגְעַ,
וּמְתָר, וּמְתָר לְאֵהָב.

אֶת תִּלְכִי בְשֵׂדָה. לְבִדְךָ. לֹא נִצְרָקֶת בְּלֶהֱט
הַשֶּׁרְפוֹת, בְּדַרְכִים שֶׁסְּמְרוּ מְאִימָה וּמְדָם.
וּבְיֶשֶׁר-לֵבָב שׁוֹב תִּהְיִי עֵנָה וְנִכְנַעַת
כְּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כְּאֶחָד הָאָדָם.

"האמנם עוד יבואו ימים" בלט כבר באותה תקופה בתור שיר פרטי שנעדר ממנו כמעט כל אזכור לתופת או לגורל הקיבוצי של עם ישראל. בעוד המשורר נתן אלתרמן חיבר אפוסים מצמררים על גורל העם היהודי, אברהם שלונסקי קונן על הגזע שאליו הוא משתייך

סיפור קטן לימי קורונה

גם בשנותיה האחרונות, כשגרה בבוגרשוב 5 - הייתה מתפרנסת מכתבת שיריה בעיתון "דבר" ומשולמת לפי מספר המילים (ורחל כתבה קצר). גבריאל צפרוני שעבר במאפיה ברחוב רמב"ם והיה עושה משלוחים לסלבס של התקופה (בהם ביאליק) עוד הספיק להתראיין לקראת גיל 97, וסיפר לכתב הטלוויזיה שרון עידן, שהיה מביא לרחל כעכים. היא, שכבר הייתה חולה, הייתה מבקשת (ממש כמו היום בקורונה) שישאיר אותם על הדלת, ומעבירה לו כסף מתחת לחריץ. "תמיד הייתה אומרת לי לשמור את העודף למרות שהייתה עניה. אחרים, עשירים, לא היונותנים לי פרוטה". זיכרונות שלו כילד.

התמונה הנדירה הזאת - מטלטלת. 17 באפריל, 1931 החודש, לפני 89 שנים. "אחרון ימי, כבר קרוב אולי", כתבה רחל - וכך נראתה הלווייתה של רחל המשוררת לחופי כנרת. בצל האקליפטוסים והרי הגולן מנגד. תיעוד מדהים ומצמרר, תיעוד שפחות מוכר לציבור.

בדיוק חודש לפני מותה, ממחלת הריאות הקשה, עוד נשלחה למרפאה במושבה גדרה, שם קיוו, השילוב של האוויר הצח ורופא מומחה יוכלו אולי להועיל לה. כמובן שזה היה חסר סיכוי. יום וחצי לפני מותה חזרה לדירתה ברחוב בוגרשוב 5 בתל אביב, מהבית הובהלה לבית החולים, והלכה לעולמה.

העצב, ובעיקר ההלם ניכר היטב על פניהם של המלווים. עומד מימין, חבוש מגבעת, זלמן שז"ר, לימים נשיא המדינה, ואהובה של רחל (לו כתבה בין היתר את "גן נעול")

מעטים יודעים שרחל הגיעה לארץ ישראל די במקרה. יחד עם אחותה, בדרכן ללימודים באיטליה, "נתקעו" כאן והתאהבו במקום. היא לא ידעה מילה בעברית אך למדה מילדי הגן במושבות, להם שימשה כגננת.

השחפת הכריעה את רחל והיא בת ארבעים ואחת בלבד. גלמודה וללא איש לצידה (הדבר היחיד אותו ממש ביקשה לקראת מותה) - נפטרה בבית החולים בתל אביב. זלמן שז"ר אומנם ביקר אותה ואף סעד אותה במידה רבה עד רגיעה האחרונים, אך היא מתה לבדה. בודדה.

רחל באה ממשפחה אמידה של 11 אחים ואחיות. מגרשים רבים היו שייכים למשפחה, בין השאר המגרש בכנרת יהודה 32, לימים "בית העם", ואחר כך ועד היום, בית אל על בתל אביב. אביה, שהיה מוטרד מעתידה, ביקש שידאגו לה לאחר מותו - דבר שלא קרה.

היא גורשה בכוש פנים מהמושבה כינרת לאחר שהתגלה דבר מחלתה, ועברה עוד באותו יום, זועמת, לתל אביב. קשה להאשים את אנשי הקבוצה בבקשתם ממנה לעזוב, אבל הדרך, הדרך הייתה בוטה. משפט קצר בחדר האוכל "את חולה, אנחנו בריאים, ועכשיו את צריכה ללכת". אחר כך סוכבו את הגב והלכו. האמת היא, שמרבית חבריה שידעו מה עומד לקרות כבר ברחו שעות קודם לעבודה בשדות, על מנת שלא להיות עדים לסיטואציה המביכה.

בסופו של דבר, למרות שביקשה לא לסיים את חייה לבד, מתה רחל, בודדה, בבית החולים הדסה ברחוב בלפור בתל אביב.

עידן שרון, עם תוספות של אורי ב"ש

זיכרון פרטי/קיבוצי משנת 1958

שירותים במבנה נפרד ומוסרים לנו בניין ברמות
חפר. מה דעתכם, האם כהורים, הינו מסכימים
לכך היום?

אני מאוד גאה גם היום בהתגייסות של כלל
המוסדות, החברים והנערים. כל הכבוד!

יהודית אגוזי

קבוצת שלהבת, חברת נוער, נערים ונערות
פולנים, 2 הוגרים, 2 מצרים (אני אחת מהם)
לומדים וגרים בצריפים באיזור שלאחר מכן
נבנו עליו הבתים של האולפן. לקראת שנת
הלימודים רצו לצרף אותנו לתלמידי רמות חפר,
אבל לא היה בניין פנוי עבור הקבוצה.
מה כתוב ב-DNA של מעברות?
מורידים את קבוצת אלומה לצריפים עם

מבול של סדר

עם הגעת משלוח המצות הארוזות בחבילות נייר גס, אנו
הילדים היינו נקראים (יחפים באם זיכרוני אינו מטעני)
עומדים בשורה ומעבירים את החבילות מאחד לשני עד
אל מנהל המטבח שהיה מערם אותן בסדר מופתי במחסן
שהוכן לכך מבעוד מועד.

ערב ליל הסדר הגיע. הסוכה, הבנויה לתלפיות ציפתה,
מקושטת כהלכה למאות המסובים. שולחנות ארוכים היו
ערוכים בקפידה. שמחה שררה בכל, והחוגגים בתנועתם
השקטה ובבגדי החג הצנועים שלהם - חולצה לבנה ומכנסי
חקי- התחילו להילקט אל היכל החג. לאחר שתפסו כולם
את מקומות הישיבה, הם ציפו דרוכות לאירוע השיא -
שירת המקהלה "קומו תועי מדבר" (ביאליק) והדובדבן
שבקצפת - הסופרן המופלא של חנה הופנברג (אמא של
ניצה בר) ב-"ירקבו בקלונם סרוחים על צרורותם"...

הסדר התחיל בחגיגות מתבקשת. הילדים עדיין לא
התרוצצו כמנהגם מעודף שעמום. הקריינים קריינו
והזמרים זמרו ואז... לפתע, לא לפי תחזית מזג האוויר
או התראה כלשהי, החלו השמיים לזעוף ועד מהרה שטף
מבול אדיר את הסוכה ואת מאות המסובים. בתחילה ניסו
להלך בין הטיפות, מחפשים להם חלקות יבשות... אך
הגשם לא ידע מנוח. עד מהרה חזרו הגעפילטעפיש אל
מקורם, שטים להנאתם בביצות שנוצרו. הסלטים צבעו
בשלל צבעים את השולחנות והפורינג הוסיף את טעמו
לתמהיל. כל זה נמשך אך דקות ספורות ובניגוד למצופה,
הוסיף שמחה למקיימי הסדר, אשר סיימוהו כהלכתו על
אף הקשיים.

יוסי ברג
ערב פסח תש"פ
2020, מעברות

מסיבת הפורים במשמר השרון בשנת תשי"א (1951),
הייתה אחת המסיבות היפות שנראו בקיבוץ. באותה
תקופה היו מכינים הופעות שונות בהשתתפות הציבור
כולו. עתה ניתן אות הזינוק להכנת אירוע השיא בלוח
שנת התרבות בקיבוץ- ליל הסדר. למרות הדלות העמוקה
והעוני הרב ששרר, רוחם של החברים הייתה גבוהה.

היה זה שנים אחדות לאחר הקמת המדינה וזמן קצר
לאחר השלג הכבד שירד בחורף ההוא ואפף את ישראל
כולה, כשהוא גורם נזקים גדולים לפרדסים ולחקלאות
כולה. הייתי אז ילד בן 10 והזיכרון חי עמדי כאילו היה
זה אתמול. במהירות, התאספו חברי המזכירות לישיבה
דחופה שאמורה הייתה לפתור את שאלת השאלות: היכן
נקיים את החג ברוב עם? באותה עת היה חדר האוכל
החדש הולך ונבנה, צומח מתוך גבעת הכורכר, מעמיד
בצל את צריף האכילה השחור שהכיל את הסועדים
עד אז. היכל האכילה הזה אמור היה להיות פנינת
חדרי האוכל של הקיבוצים בארץ כולה. מבנה המטבח
שהושלמה בנייתו היה מלא בחבילות חציר להגן עליהן
מפני הגשם בחדשי החורף וכך נותרה השאלה הגדולה
בעינה.

הייתה זו הצעתו של משה שתמיד נתן את הפתרון הנכון.
הוחלט לקיים את ליל הסדר עתיר המשתתפים בתוך
סוכת ענק שתבנה על-ידי עובדי הנגרייה המסורים.
הללו מהרו להזמין קרשים כנדרש בזמן שצוות התרבות
שקד על בחירת הקריינים והזמרים לקיום סדר כהלכתו.
המקהלה המיתולוגית החלה מיד בחזרות להופעתה
המחייבת מאוד. בתוכנית מספר שירים בנוסחם החדש.

ראיון עם הילה דביר לסיכום שש שנות תרבות

ראיינה: ענבל נקש

בחופשה, שאלתי את עצמי את השאלה הבאה: אם היו מציעים לי עכשיו את אותו התפקיד בקיבוץ אחר, הייתי אומרת כן? והתשובה הייתה מיידית - כן. ואז אמרתי אוקיי. אם אני מחליטה שכן, אני אתגבר. זה כנראה יהיה השיעור שלי, שיעור מאוד טוב.

אמרתי כן והתחלתי. השנה הראשונה לא הייתה קלה, ולו בגלל העובדה שאנשים רגילים למהו, ופתאום אני במועדון, דורשת ניקיון, דורשת שיחזירו, דורשת סדר. הרגשתי שנתפסתי קצת קשוחה. כשאדם בא ועושה סדר היכן שיש קצת בלגן, אנשים לא אוהבים את זה, לפחות בהתחלה. אחר כך לומדים להעריך, אבל ההתחלה היא לא פשוטה, שם את צריכה להיות מאוד נחושה ומאוד חזקה.

כילדה לקחו אותי לראות את העומר ברמת יוחנן, (אבא שלי ז"ל בן רמת יוחנן) שהוא אחד העומרים הידועים, אבל אני לא יכולה להגיד שהייתי קרובה לחגי ישראל, כחילונית. היום אני קרובה הרבה יותר וממקום שאני אוהבת, ממקום של "ראה כזה וחדש", כמו שהזוהות היהודית החילונית הקיבוצית עובדת.

אחד הדברים שאני אוהבת בעבודה שלי הוא שהיא דורשת הרבה יצירתיות, גם להמציא את עצמי מחדש, גם להביא דברים חדשים ולעבוד עם מגוון גילאים, ילדים קטנים, משפחות, מבוגרים, כל הזמן לחשוב מה נכון לכל מגזר בקהילה. אני חושבת שהיום, אחרי 6 שנים אני יכולה להגיד, שהיופי זה לראות את העוצמה של הקהילה דרך התרבות. גם אני לא הבנתי לפני שלקחתי את התפקיד, עד כמה זה בעצם חשוב.

התפקיד דורש להיות בתוך לב ליבה של הקהילה, להיות בבטן הרכה. במפגש עם קהילה מגוונת שעוברת שינויים, אנשים בתרבות הפנאי שלהם. כשמדברים על חגים ותפיסה של חגים זה מאוד בבטן הרכה. באידאולוגיה של איך היה אצלנו בעבר בקיבוץ, מה אנו רגילים, איך אנחנו מכבדים את המסורת שלנו הקיבוצית לצד המתחדש.

כמעט מתחילת תפקידי, בכל העשייה הזו מלווה אותי צוות הנהלת התרבות שעוזר מלווה בסיעור מוחות, חשיבה משותפת ורעיונות בניהול החגים, צוות של אנשים שאכפת להם, שמיצגים את הקהילה ולוקחים על עצמם אחריות.

מהיום הראשון שלי בתפקיד ועד היום, אני חשה בהתקרבותם של אנשים. זה קשור כמוכח לתקופות. תקופת השינוי למשל. היום אני מבינה שתפקיד של רכז

ש: בואי נדבר על תרבות.
חשבתי להתחיל מהתחלה, מההתחלה שלי כאן, ואיך הגעתי לתחום התרבות. במקור אני מגיעה מתחום הספורט. ניסיון של שנים בהדרכת ספורט וניהול מערכות ספורט. כשבאו אלי ושאלו אם אני מוכנה לקחת את התרבות, ישבתי עם יריב וריבה, שסיפרו לי על התפקיד, על המועדון ועוד.

בדיוק נסענו לחופש וחשבתי על העניין, נרתעתי מלעבוד בקיבוץ. אני באה מבחוק, אני רגילה לחופש שלי והתלבטתי מאוד. התפקיד קסם לי, גם העבודה בתרבות מאוד נראתה לי. בשבילי זה היה נושא חדש, קסם לי לחקור אותו, לעבוד עם אנשים, ואני אוהבת לתת ולתרום - זה משהו שהוא מאוד טבעי לי. המכשול היחיד מבחינתי היה לעבוד בתוך הקיבוץ ולחיות בתוך הקיבוץ, שזה לא דבר קל, אנחנו יודעים..

היום, יש לכל אחד מיליון עיסוקים, אנשים הם היום מולטי טאסק, עושים המון דברים, ולא כל המאוויים וכל האיידאולוגיה שלהם מתנקזים לקיבוץ.

אחת הבעיות היא שתמיד אותם אנשים עושים. הרעיון הוא להרחיב את המעגל. למשל לפנות לבעל של או לבת זוג של. בעיני זה דבר מאוד נכון להסביר את פני החדשים המצטרפים דרך התרבות, לחבק אותם דרך התרבות. בואו תיכנסו לליבה, יכירו אתכם, אתם תכירו.

ש: מה את הכי אוהבת בתפקיד?

אני אוהבת הרבה דברים, אבל אחד הדברים שאני מאוד אוהבת, זה את המפגש עם אנשים/צוותים, אני מכירה אנשים מזוויות אחרות. כשאני עובדת עם מישהו על חג או אירוע, אני מכירה פנים אחרות, שאני מעריכה מאוד. לפעמים את עובדת עם אדם שהייתה לך סטיגמה עליו ואת מגלה שזה לא כך.

ש: את מגלה אנשים מתחת לשריון שלהם.

בדיוק. ואת זה אני אוהבת, להעמיק את הקשר, אני אוהבת אנשים, את יודעת...

ש: איך את מגדירה תרבות? איך היית רוצה לראות את זה נמשך היום?

תרבות זה חיבור בין אנשים. יש אנשים שיותר קשה להם להתחבר מילולית, אז הם מתחברים דרך מוסיקה, דרך תאטרון, דרך שיחה. בינואר היה מיפגש/שיח עם נועם דן, שיחה על המהות שלנו - מסורת התחדשות, מינונים, כמה חדש, יש פה כמה דורות עכשיו, דור המקימים, דור הבנים, והרבה מאוד אנשים צעירים, דור שלישי, שרוצים לראות את הדברים קצת אחרת, ובעצם למצוא הגדרה מחדש. השיחה הזו מבחינתי, הייתה אחת ההצלחות. כ-40 איש הגיעו, דיברו, לא התלהמו, אמרו את דעתם. היה מתח, כי השיחה הגיעה ממקום של מתח ויצרים - האם סוכה, האם שמות האבות, כל הסממנים הדתיים, שיש אנשים שזה מקפיץ אותם. גם לזה אני קוראת תרבות. כל מה שאת יכולה להגדיר כמה שמגבש ומחזק קהילה.

תרבות בקהילה הוא הרבה יותר מפולקלור, הרבה יותר מתרבות. הוא תפקיד מאחד, תפקיד מקרב, מגבש. זה התפקיד. בתקופה זו, תקופת הקורונה זה בא לידי ביטוי, אני חושבת..

לי נראה ברור מאליו, שהתפקיד שלי בימים אלו הוא לחזק את הרוח, לשמור על מוראל גבוה, לתת תחושה של ביטחון, של ביחד. לגרום לכך שטקסים יתקיימו, גם אם לא במתכונת הרגילה - אז קיימנו טקס יום השואה, וטקס יום הזיכרון, ואפילו הופעה של יורם טהר לב.

בשנתיים הראשונות עוד הייתי נורא בלחץ. הדרתי שינה מעיניי בלילה לפני אירוע, או חג. היום זה יותר ברגוע, אני שוחה בחומר, ויש לי המון קשרים עם מטה התרבות, עם רכזים, ארבע קבוצות רכזים. אתמול עד 23:30 בלילה היינו בווטסאפ כותבים הודעות, כי רכזים הם כולם אנשים כאלו דינאמיים.

עכשיו אני חושבת כבר על התקופה של אחרי. איך אנשים, מבחינה מוראלית, מבחינת חזק, איך יקומו מזה, איך יחזרו למעגל החיים עם עבודות שאולי הפסידו, ולחזור לשיגרה, עם עזרה ותמיכה.

ש: איך את רואה את האיזון בין יצירה מקומית לבין להזמין מופעים מבחוץ?

אין לי ספק, שזה הרבה יותר יצירתי, והרבה יותר משמעותי ומשמח, כשהיצירה המקומית נוכחת. חגים הם 90% או לחלוטין יצירה מקומית, תמיד חגים זה פנימי. אפילו פורים שמזמינים מבחוץ יש מקום ליצירה מקומית - בתפאורה בהכנות. יצירה מקומית, מתחילה במפגש הצוות, לקראת חג. זו כבר יצירה מקומית מבחינתי המפגש והחשיבה המשותפת לקראת אירוע שלנו.

בנוגע לתרבות, בטח בהתחלה, היה נוח יותר או טבעי יותר להביא כל מיני הופעות. אני חושבת שהאיזון בין התרבות הפנימית והחלק הקנוי או חיצוני, הוא הרצוי. אבל אני יכולה להגיד שבחנוכה, כשהיה הטד המקומי, היה קונצרט כל כך משמעותי, של הנאה ואף התרוממות רוח, שהבהירה לי שאנשים הכי נהנים, והכי מתרגשים, הכי נוגע בהם.

ש: מה נתפס הכי קשה בתפקיד שלך?

הכי קשה לרתום אנשים. זה הדבר שדורש הכי הרבה אנרגיה. אין לי בעיה לפנות לאנשים, אבל אם אני לא עזת מצח ונחושה זה לא יקרה. אם אכתוב באופן כללי מי מתנדב - לא יהיה כלום. זו לא תופעה אופיינית למעברות ספציפית, ככה זה בקיבוצים רבים בעולם המתקדם של

ש: את לא חושבת שיש מקום גם לאמנות שמבקרת את הקהילה שלה?
בוודאי שכן. אני חושבת שחשוב שזה קיים, רק יש לי עניין עם הדרך. בדרך כלל, אם אתה זועק וחשוב לך, זה יותר טוב מלא לדבר, מלהיות חלק מהרוב הדומם שאולי מדבר על זה בבית, אבל לא מביע את דעתו. קשה לי עם אנשים שלא תורמים, אך מבקרים את אלו שתרמו בצורה בוטה! אם אתה לא מבקר את הדברים אז לא מספיק אכפת לך, אפילו עם עצמך.

לפני יומיים שלושה כתבתי שביקורת היא מחלישה, והודיה היא מחזקת. זה לא מהמקום שלא טוב ביקורת, זה מהמקום שאם אתה נהיה אדם ביקורתי וסגור, זה מחליש אותך, אבל אם אתה רואה גם וגם, מודה על מה שיש פותח את זרועותיך ורואה את כל הצדדים האחרים - אתה מחוזק.

אני מאוד מעריכה את העשייה של אנשים, אני אוהבת שאנשים באים מיוזמתם ואומרים לי אני רוצה ליטול חלק ולארגן, מהמקום שאכפת לאנשים, חשובים להם התכנים.

תפרגן לאנשים שעושים, תן לאדם את הכבוד שהוא טרח, ואת הביקורת תשמור לרגע הנכון. יותר מזה, לפעמים אם חיכית שבוע שבועיים הביקורת משתנה, כמו כשאתה כועס על מישהו - ואחרי שבוע-שבועיים, רואים את זה אחרת. כאן אני חושבת שיש מקום לשיפור לכולם, כל הזמן.

ש: לפני כמה ימים דיברת איתי על כוח נשי. נכון. אני לא פמיניסטית (למרות שזו לא מילה גסה). כגישה אין לי בעיה עם אף אחד. למשל מצעד הגאווה, הוא משהו שלפי התפיסה שלי אין בו צורך, כי זה לא השונה והאחר, זה חלק מאיתנו. זה טבעי. סטרייטים לא עושים מצעד גאווה. אומרים לי שמדובר בתהליך, יכול להיות שזה יעלם עם השנים (הצורך למצעד) אבל עכשיו אנחנו צריכים את זה בשביל הכרה. כך אני חושבת גם לגבי פמיניזם.

ברור לי שכן, נשים צריכות להרים את הראש, אני חיה בתוך עמי, וכל הנושא של רצח נשים מוציא ממני את כל האגרסיות האפשריות. אני לא פמיניסטית כי אני מאוד אוהבת את האמצע, מחפשת את האיזון. אבל כן, לכוח נשי יש משמעות. כי נשים הן המין החזק, המעמיק עם היכולות, עם היכולת לראות. בעיניי אם נשים היו מובילות את העולם המצב היה אחר.

ש: לא היית מעדיפה שיהיה איזון?
כן, ברור שכן, אבל עדיין אני חושבת שנשים היו מגיעות יותר אחת לשנייה. תחשבי סתם, עכשיו, אם הייתה אישה בראש כל מדינה, כמו אנגלה מרקל למשל, כמו ראש ממשלת שבדיה. לדעתי, נשים היו באות לשיחות ומדברות על הדברים העניינים והיה הרבה פחות אגו. אני מעריכה כוח נשי.

ש: את חושבת שבקיבוץ שומעים מספיק את הקול של הכוח הנשי?

לא. יש מקום לשיפור. תראי, יש היום מזכירת קיבוץ ומנהלת קהילה, ואנדי הוא הגבר היחיד. אבל יש הרגלים שקצת קשורים לעבר, ויש מקום לשיפור, במפלגות עדיין לא, אבל אני חושבת שזה משהו שילך וישתפר, אני אופטימית.

ש: את חושבת שיש דרך לעודד בקיבוץ גם יצירה מקומית? מוסיקה יש המון כי יש מי שמניע את הנושא, אבל מה למשל עם תערוכות או מחול? יש דרך בעינייך לעודד את זה?
כן. אני מאוד מאמינה בכך שזה לא משהו שעושים רק לקראת חג, זה מתחיל מחוגים. היו לי פגישות בדיוק בנושאים האלו ואני מקווה שבשנה הבאה כבר יהיו מי שיכניסו מחול ואקרובטיקה. גם תערוכות אני מנסה לייזם אבל כרגע זה לא כל כך קורה.

אני פחות מכווננת לשם אבל אני בעד, אני מאוד פתוחה לדברים. ברגע שמישהו בא ואומר קל להדליק אותי, ואני מאוד אוהבת לגנון. אם מישהו בא ואומר הנה יש פה משהו שלא עשינו, אני אזרום עם זה. זה אמנם לא עומד על אדם אחד, אבל כן צריך את האנשים שמכווננים לשם

ש: היום יש המון חוגים לילדים ולגיל השלישי. מה עם האוכלוסייה באמצע?

יש המון חוגי התעמלות: יש יוגה, פילאטיס, פלדנקרייז, טאי צ'י. דווקא מבחינת חוגים יש מבחר יפה. הרעיון הוא לפתח עוד ועוד חוגים. אבל מה שקורה עם חוגים זה שאו שהמדריך בא אלי ורוצה לעשות או שמישהי מכאן באה ואומרת יש מורה כזאת וכזאת שרוצה. ככה זה מתנהל. לא כל החוגים מחזיקים. בדרך כלל החוגים האלו לא יכולים להישען רק על אנשי הקיבוץ וצריכים להסתמך גם על אנשים מבחוץ. אם לא באים מספיק משתתפים, חוג לא יחזיק.

ש: לא דיברנו על ספורט.

נכון, אני באה מספורט. הניהול של החוגים הוא גם ניהול של המקומות, ולפעמים אם מבקשים את מגרש הספורט אני לא מבקשת תמורה כספית אלא הפעלה - זה בעיני למנף את מה שיש.

אגב שיתוף פעולה, מדברים הרבה על שלום עם אחינו הערבים, אבל בואו נעשה שלום עם שכנינו, בואו נשתף פעולה למשל עם משמר השרון. בשנים האחרונות היה טורניר כדורגל וכדורסל מול משמר השרון, העוגן ותכננו לקיים עוד אחד במאי שכרגע לא ידוע מה יקרה איתו. בבחירות הראשונות עשינו יום ספורט שגם היה נחמד. יש הרבה מה לעשות. גם עכשיו בתקופת הקורונה יש עוד המון מה לעשות.

ש: יותר קל לגייס עכשיו אנשים? אנשים יותר פנויים להתנדב?

תראי, זה לא כמו גיוס לחג. באירוע, ככל שיש יותר אנשים ששותפים לביצוע החג, ככל שיש יותר אנשים שקשורים למי שמופיע מהמשפחה שלהם, מהחברים שלהם וכולי, ככה החג יהיה יותר מוצלח. עכשיו בתקופת הקורונה שיתוף הפעולה הוא אחר, חיצוני. הוא להיות בזום, לענות על שאלה בחידון, לצפות במה שיהיה בטקסים. סוג אחר של להיות מעורב. מה שצריך זה מתנדבים לחלק שי לחג או תפוזים. יש עכשיו שיתוף פעולה מאוד הדוק עם ברוריה צוות הגיל השלישי ועם הנעורים.

ש: מצאת אנשים שלא היו שם קודם?

לא הרבה, זה עדיין אותם אנשים, אבל כן, יש אנשים שבדרך כלל לא כל כך כאן (עובדים בחוץ) ולא פעילים כי הם לא כאן. עכשיו אנחנו לקראת יום העצמאות בקישוט חצרות. ביקשתי שיחפשו לי את הקישוט חצרות של פעם. שמש הכין את המודעה. המודעות שלו הן עילוי. יש לו ראש טוב והוא מקצוען.

ש: מה לגבי להעלות ולהפיק כאן הצגות (כמיטב המסורת במעברות)?

עלו ברבות השנים הצגות מקומיות בעיקר בחגים. את חושבת שבקיבוצים אחרים יש כל כך הרבה מוסיקאים ואנשים ששרים? אנחנו התברכנו בתחום המוסיקה. הרבה פעמים בקיבוצים לוקחים מישהו מבחוץ. כל אחד עושה את מה שאפשר עם מה שיש. הצגות אפשר להביא מבחוץ. זה לא אותו הדבר כמובן, אבל לא חייבים להביא את "הבימה", אפשר להביא תאטרון מקומי, שכונתי, עם אנשים שהם בחוג, וזה יפה לראות.

ש: את מסיימת או ממשיכה לעוד קדנציה?

בתקופה זו קיבלתי עוד משמעות לתפקיד, שלא חוויתי בשש השנים האחרונות, כי זה משהו אחר לגמרי, כי כל העולם אחר לגמרי, ופתאום יש לי תפקיד בתוך התפקיד, שהוא מקבל משמעות, התרבות, הרוח והנפש משפיעים על האנשים, על החוזק, על היציבות. דרך התרבות שומרים על קשר, הרעיון הוא לשמור לאנשים על השפיות, על חיוך, לגרום לכך שלא יהיו עסוקים בפחד שלהם. אנחנו עם כזה, מתרגלים מהר. לפני חודש כולנו היינו בפחד נוראי - הפחד שתחלה והפחד על ההורים ועכשיו התרגלנו, אבל אני יודעת שיש אנשים שהם יותר מפחדים ודואגים למה יהיה אחרי. פה אני רואה את ההשפעה של התרבות, שמירה על מורל, איוון, על תחושה טובה, על חום, על ביחד, על קהילה.

ש: את חושבת שזה מקל על בדידות, למשל של אנשים שנשארו לבד מבודדים בבית? זה משהו שניתן יהיה להמשיך גם אחר כך?

מי שיש לו בנים בקיבוץ, הם הולכים ויושבים עם ההורים, אבל מי שאין לו אני לא יודעת כמה הם ראו אנשים. כשחילקנו את התפוזים אמרתי לנעורים תתלו את התפוזים, אבל שיצאו רק כשאתם מתרחקים ותגידו חג שמח. העניין הוא להביא, במובן של להתייחס, להיות שם, ואנשים גם מאוד מודים על זה. אני חושבת שזה ישנה אולי יחד מהבחינה הזאת את התרבות הביט האישי יותר. אני מדברת על היומיום. כי עכשיו אנחנו לא ביומיום, אנחנו במצב חרום. במצבי חרום עם ישראל וגם הקיבוצים מצטיינים בכיחד. אבל ביום

ש: יש בעיניך מקום לשמר לפחות חלק מהנושא שהקהילה "יצאה אל הקיבוץ" ולא ביקשה ממנו לבוא אל החדר אוכל? לגמרי, בהחלט. כמו בנושא התלייה של הדגלים - גם בשי לחג, הייתה מחשבה בנושא של קישוט הקיבוץ.

ש: מה לסיכום? מה לא שאלתי אותך? דברתי על הכל, לא קשה איתי, אני מדברת, אוהבת, אני גם חושבת על דברים, אוהבת לחשוב מאיפה זה התחיל עם הפחד של ההתחלה. אני אוהבת גיוון, ומה שמאפיין מאוד את התפקיד הזה זה היצירתיות, היצירתיות בחשיבה. כמו חגים, חוזר על עצמו, אבל לא חוזר על עצמו.

מה שהשתנה בהרגשה שלי, הוא שלמדתי ועדיין מקבלת המון שיעורים, בטח בהתחלה, כשעמדתי מול אנשים שבאו בטענות וחשבתי איך לענות להם. היום אני לא רואה את זה באופן כזה. אני מקבלת את הדברים אחרת, יותר מכילה, זה פיתח אותי כבן אדם. התפקיד הוא תפקיד שירותי בו אתה מעניק לקהילה הוא חייב לבוא עם הרבה נתינה ונשמה. נפתחתי לעוד דברים, לעוד אנשים. ובכלל לעבוד במקום שאתה חי בו, ופונים אליך אחר הצהריים ובערב 24/7, אתה לרווחת החברים. באתי לגור כאן מתוך בחירה, אומנם לא היה חלום חיי לחיות בקיבוץ והיום אני יכולה להגיד, שאני כל כך מתחברת לדברים הטובים שיש כאן, לביחד, למגוון האנשים. אי אפשר להגיד "הקיבוץ" כי אין הקיבוץ, הקיבוץ מורכב מהמון המון אנשים, רובם טובים ונחמדים. אני מאוד אוהבת וגאה בסביבה שאני חיה. אני טוענת שאנחנו חיים במקום הכי טוב בארץ.

יום - פחות. כל אחד חושב על העולם שלו, על ד' אמותיו. אין לי ספק שמשפיע גם אם את, כרכות תרבות, דופקת על השולחן ואומרת חבר'ה, פה אני רוצה את השיתוף פעולה שלכם.

תרבות וספורט בעיני הם קרש קפיצה עבור הקהילה לעוצמה שלה, לחוזק ולביחד שלה. כי גם להתחרות בספורט, גם בקהל, גם במגרש, זה גורם לביחד. אני מאמינה שזה משהו עוצמתי. ככל שיש לנו יותר דברים משותפים ביחד, ככה יש יותר דברים שמחברים בינינו. זה הרעיון, לגרות עוד ועוד נושאים שהם שלנו..

האינדיבידואל היום בעולם הוא מאוד ברור. אנשים מאוד בעולם אישי של התפתחות. זה ההבדל הגדול בין היום לפעם.

אני שש שנים בתפקיד, לקלוץ לטעם כולם, זה אתגר לא פשוט, מאחורי כל פעילות יש חשיבה, מטרה, תזמון, מתי נכון, מה נכון לקהילה עכשיו, התייחסות כל פעילות למגזר אחר, משפחות, מבוגרים, ילדים וכו'. מה נכון אחרי שהשינוי לא עבר ובינינו איזה מזל שהוא לא עבר. תארי לך שעכשיו היינו בתחילתו של תהליך שינוי. איזה כאוס היה....

ש: היית מחזירה למשל פעילות שכונתית? שכונה שעושה פעילות לכל הקיבוץ?

אני אישית לא זוכרת את הפעילות הזו, אבל בשביל זה יש בתרבות אנשים שמספרים לי, וכן, הייתי עושה דבר כזה. ויכול להיות שהשנה ננסה וזה לא ילך, אבל עוד שנתיים זה כן ילך. אני מאוד בעד. גם למשל פעילות כמו שעשינו בתקופה הנוכחית, עברנו עם מוסיקה וביירה כמעט בכל השכונות. אני שואלת: למה לא עשינו את זה קודם? למה היינו צריכים את ימי הקורונה כדי לעשות את זה? יהיו דברים שיצמחו מהניסיון הזה. כמו שאנשים יעברו בזומים, הרבה דברים יצמחו ויקרו גם כאן בנושא של הביחד.

עצמאות 72 במעברות

טקס יום העצמאות יתקיים השנה
במתכונת אולפן "פני מעברות"
הטקס ישודר בערוץ המקומי (ערוץ 900)
ביום שלישי, 28 באפריל, החל מ-20:00

בטקס המשודר ישולבו קטעים ישנים ואהובים:
היי הג'יפ, המקפלות, ועוד, וגם קטעים עכשוויים:
מצגת החיילים 2020 ועוד הפתעות.

חג עצמאות שמח ושפע בריאות לכל בית מעברות

מִן הָאֲרְכִיזִין

ההסגר

על פי סיפור של גוסטי מלצר

לדבר מבחוץ. מה עשו ההורים? הגיעו אל החלונות של בית הילדים מבחוץ והילדים באו אל החלונות מבפנים והיו משוחחים: אורי היה גאה בשתי המילים החדשות שלמד וסיפר מדי יום לאימו מה מצבו. "אימא, היום אני "נגטיב" בגרון ו"פוזיטיב" באף. כואב לי הגרון אבל אין לי נזלת", או: "אימא, היום אני נגטיב בגרון ונגטיב באף ואני מרגיש לא טוב".

ואיתן סיפר גם הוא לאביו ולאימו מה שלומו ואיך הוא מבלה. "היום אני נגטיב באף ויש לי נזלת". ואבא היה שואל אותה: "ומה אתם עושים?" ואיתן אומר לו: "קצת משחקים ולפעמים משעמם לנו, רוצים להבריא ולצאת מן ההסגר".

ההורים שומעים ודואגים מאוד, "מתי יבריאו כבר הילדים?" אבא של איתן, ביביק, מצא בשדה קיפוד והביאו לבית הילדים: "ישחקו אתו הילדים, יסתכלו בו ואולי יבריאו מהר יותר." אבל לנגוע באיתן אסור לו. מה עשה? נתן את הקיפוד לגוסטי המורה, שטיפלה בילדים כל היום. גוסטי הכניסה את הקיפוד לקופסה והביאה לילדים והשמחה הייתה רבה. הילדים דאגו לקיפוד למזון ולמים, התבוננו בו כשהוא הולך וגם כשהוא מסתגר כולו ככדור קוצים.

הילדים היו עסוקים עם הקיפוד ולגוסטי הייתה מעט מנוחה. כל הימים לימדה אותם בשעות הבוקר, הקריאה להם סיפורים ושיחקה אתם אחרי הצהריים, נתנה להם תרופות, מדדה להם חום ואפילו ישנה אתם בבית הילדים, לילה אחר לילה. "יופיי", חשבה לעצמה גוסטי, "עכשיו מתבוננים הילדים בקיפוד ולי יהיה מעט שקט לקרוא ספר ולנוח עד הלילה".

מי מאיתנו, ילדים, מכיר את המילים "פוזיטיב" ו"נגטיב"? אני אינני מכירה אותן ואף אתם לא. היום לא משתמשים יותר במילים אלו, אבל כשהסבים וההורים שלכם היו ילדים קטנים השתמשו במילים אלו הרבה. באותם ימים הייתה לילדים בקיבוץ מחלת הדיפטריה. בדיפטריה יש חיידקים באף ובגרון וזו מחלה מאוד מדבקת. מי שנבדק בה נמצא בהסגר, כל היום בבית הילדים.

בוקר אחד הגיעה האחות לראות את הילדים. היא לקחה אותם אחד אחד אל החלון. הסתכלה להם בגרון ובאף ומסרה לגוסטי המורה: לאורי (גרינבלט) - נגטיב בגרון ופוזיטיב באף. לאיתן (בן שאול) - פוזיטיב בגרון ונגטיב באף. נו, ברור, איתן ואורי נדבקו במחלה והם נכנסים להסגר. הם נשארים בבית הילדים כל היום.

הגיעה השעה ללכת להורים. אורי ואיתן נשארו בבית הילדים וההורים באו לבקר אותם. אתם חושבים שההורים נכנסו לבית הילדים? לא ולא, אסור היה להם להיכנס. אסור היה גם לחבק את הילד, ללטף ולנשק אותו, רק

כל הילדים קמו בבהלה מהמיטות וחיפשו את היצור המרעיש שמפחיד אותם כל-כך. הם הביטו בכל הפינות. החדר שקט עכשיו. הקול השתתק. רק באמצע החדר נמצאת נעל ספורט שמנה, מלאה ועגולה. עומדת ורועדת. הסתכלו כולם בנעל הספורט שעמדה רועדת ושותקת ואפילו זוה קצת... גוסטי ניגשה לאט לאט וצחוק אדיר פרץ מגרונה. "זה הקיפוד שלנו". לקיפוד נמאס מההסגר בקופסה הקטנה, הוא יצא לטייל ונכנס בטעות לנעל הספורט.

בזהירות רבה הוציאו אותו הילדים מנעל הספורט והביאו אותו לחדר אחר. שם יסתובב לו בלי להפריע את שנתם. אחר-כך נכנסו למיטות, הירח שוב האיר מבעד לחלון והם נרדמו לאורו וישנו שינה טובה כל הלילה.

בלילה שכבו הילדים וגוסטי במיטות וניסו לישון. בחדר השניה חושך. רק הירח הציץ מבעד החלון והאיר מעט. פתאום - קול חריקה, מישו הולך בחדר. הירח הסתתר בעננים ופתאום כל החדר חשוך ופחד... מי הולך פה בחדר? מי מקים רעש משונה שכזה? אף ילד לא מעז לשאול וכך גם גוסטי שפחדה אף היא. בכל מיטה נעצרה הנשימה. האוזן דרוכה, היכן היצור הזר עכשיו? לאן הוא מתקרב ומי יפגע?

הרהרה גוסטי בליבה: "עלי להיות אמיצה ולהגיע אל כפתור החשמל - להדליק את האור. אבל כפתור החשמל נמצא רחוק, איך אני אגיע אליו בחושך הזה? הקול המפחיד ממשיך להלך בחדר, והילדים בוודאי מפחדים מאוד. נשימתם קצרה. אני איני יכולה לחכות עוד אני חייבת להגיע אל הכפתור". לפתע זינקה גוסטי ממיטתה ובשני צעדים גדולים הגיעה אל הקיר, הושיטה ידה, מצאה את כפתור החשמל ו...אור!

על גוסטי מלצר

הביאה לדפוס: עינת טחנאי

גוסטי נולדה ב-1906 בצ'רנוביץ ברומניה להוריה שמואל ורוזה שנבל. אביה היה סוחר אך נפטר בטרם עת ואמה התמודדה עם גידול 10 ילדים.

גוסטי למדה בגימנסיה והצטרפה לתנועת "השומר הצעיר" בנעוריה. למרות שהייתה פעילה בתנועה, היא המשיכה ללמוד ואף למדה בוינה הוראת אנגלית וקבלה הסמכה.

ב-1932 עלתה לארץ והתקבלה בקיבוץ מעברות בורועות פתוחות. גוסטי עבדה בכל מקום שבקשו ממנה, אך במהרה התרכזה בעבודה עם פעוטים. היא כתבה מאמרים בנושאי חינוך והייתה אחת מהצוות שביסס את עקרונות החינוך המשותף.

בקיבוץ הקימה גוסטי משפחה עם ינו מלצר שהכירה ברומניה,

ונולדו להם ילדים: יעל, עזרא, רותי ואביטל. נפשו הרגישה של ינו והסקרנות האינטלקטואלית שלו ושל גוסטי השתקפו בנפשות ילדיהם. בהמשך למדה גוסטי הוראה בסמינר הקיבוצים והייתה למורתם של רבים מבני מעברות.

ב-1961 נסעה לארה"ב ללמוד על התפתחות האדם וחי המשפחה- לימודים בחו"ל היו צעד נדיר שמעטים בקיבוץ זכו בו. בשנות הבגרות המאוחרות מצאה מקום חדש לעבוד בו והייתה למייסדת ארכיון הקיבוץ. היא השקיעה מחשבה רבה בעבודתה זו ופרסמה רשימות רבות בעיתון הקיבוץ.

לא שפר עליה מזלה, ויקיריה נפטרו בטרם עת: בהתחלה נפטר ינו ואחריו יעל ועזרא. גוסטי נפטרה בהיותה בת 89 שבעת ימים ומעשים.

שירת מרפסות

אחרי הגשם ובצל הקורונה, יצאו תושבי שכונת אלוני נחל לשיר "שירת מרפסות" כל אחד בפתח ביתו. ראשונים יצאו תמר וחיים, רותי ומודי, כרזו וקראו לכולם, ולמרות שמירת המרחק, השכונה התמלאה באנשים, שרים ושמהים. ובסוף השירים: הפתעה. שיר מקורי פרי עטה של עיריית אברמוב למנגינת "מה עושה החלוץ":

מה עושה קיבוצניק לחוץ
אם קורונה תוקף ת'קיבוץ
קונה אלכוג'ל ונייר טואלט
נכנס לבידוד, פותח מקלט.
טומבלליי טומבללי טומבלליקה
טומבלליי טומבללי טומבלליקה
טומבלליקה טומבללי
דיר באלק קורונה
שמור נא עלי

מה עושה חבר בבידוד
בצר לו ישאב קצת תקווה ועידוד
הצר נתניהו במיצג של אימה
כל ערב רוקם פה עוד מזימה
טומבללי...

מה עושה חבר הקיבוץ
כשאסור ללכת בחוץ
אוכל כל היום ואוכל את הלב
אין חיבוק נכדים, אבוי זה כואב
טומבללי...

מה עושה אזרח העולם
מה שעושים פה בערך כולם
רוחץ ת'ידיים משתעל למרפק
קיבינימאט כבר לא מתאפק
טומבללי...

צ'ארה והביאה לרפסות: ענבל נקט

”נקודה לבנה”

לערן ואלונה אהרוני,
שהוזעקו לתפוס נחש צפע בשעות הערב
(בחושך) בשכונת אלוני הנחל. אני כמעט
דרכתי על הצפע ואתי קראה לערן.
הוא ואלונה הגיעו במהירות עצומה ותפסו
את הנחש הצעיר...

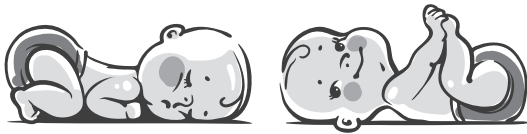
תודה רבה וכל הכבוד!

ענבל נקש

ברכות ואיחולים

מזל טוב לאילת וברק
להולדת התאומות
אחיות לאופיר
נכדות ליהודית ושלמה

צרו ברכות חמות לכל המשפחה המורחבת

עובר ושב

לינוי מזרחי
התגיסה לצה"ל
מאחלים לך
שירות מעניין ומאתגר!

הפכתי ל"זומאי" מדופלם עם ממוצע של 6 שיחות ביום! ואני לא מסוגל לתקשר כבר עם אנשים שעומדים מולי בגודל טבעי ומדברים בצורה שוטפת ללא קיטועים והפרעות.

בקניה במכולת המקומית אני עם כפפות ומיגון ועושה הכל במהירות שיא, אבל מגיע לקופה עם 250 מוצרים ורק מזמן האריזה שלהם אפשר להידבק בקורונה.

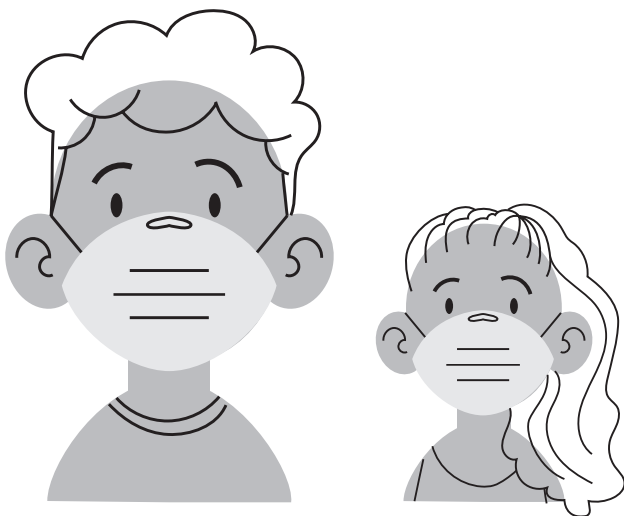
השיגרה כאן דומה יותר לשבת טיפוסית, או ליום כיפור ושברנו אותה עם בשורת קורונה אופנתית, "אבא, אמא אני צריך להיכנס לבידוד, שהיתי ליד חולת קורונה מאומתת!" אמר הבכור.

מיד פעלנו - הוצאנו בירה ויין מהמקרר והשקנו כוסית! האמיצה חייכה חיוך שאומר: "סוף סוף ננקה ונחטא אבק וידיות בכל הבית, כל יום" ואני הנהנתי כמאשר את מה שהיא ידעה, "פחות חפירות, ושירותים נפרדים משלו".

עבורו זו הייתה "עסקת המאה" - הוא נהנה מחדר מאובזר במוצרי חשמל, בלימודי מתמטיקה מרחוק ומהגשת ארוחות גורמה לפתח חדרו כאילו שהה בצימר אקסקלוסיבי.

גם לי הבידוד היה אחת התקופות המרגשות! הודיתי לחולה ששהה לידי ואיפשר לי את גן העדן הזה: בזו אחר זו בלעתי סדרות בנטפליקס, כמו תולעת מדופלמת קראתי 4 ספרים שלמים, הפכתי לשרירי מרוב תרגילי הספורט והשלמתי שעות שינה של שנתיים.

"אבא משעמם לי" נשמע קולו של הקטנצ'יק. התעוררתי עם חיוך, הבטתי בספר שלידי והבטחתי לו שבקורונה הבאה בטוח יהיה לו שימוש.

עסקת המאה

הנגיף החל לכרסם מכל עבר ובאמצעות "ביבי את סימנטוב בע"מ" הוא גם החל לסגור עלינו (תרתי משמע). נגמרו הימים של טיולי האווורור במרחבים הפתוחים וצריך להיות יצירתיים ולגלות אורך רוח במציאות שבה לא ממש משנה איזה יום היום או מה השעה...

הכל השתנה - סדר היום, ההתנהגות, החפצים בבית, הילדים (שהפכו להיות חלק מהחפצים בבית)... יש לי קצת יותר זמן להסתכל על ספריית האיכות המרשימה ולפנטז איך אני קורא, או ללטף את ההליכון שבפרגולה ולהבטיח לו שהפעם נתראה יותר. אבל בתכלס הכביסות, המדיחים, הבישולים והלמידה מרחוק - כל אלו יצרו שיגרה שדומה יותר ל"סיפור של שפחה של הקורונה". מדי יום הם עולים אלי לרגל ומבקשים שאפסיק לתת להם מטלות ומשימות, שאפסיק להתיש אותם ולעייף אותם.

המדיח, מכונת הכביסה, המקרר והטלפון גמורים (!!), הם עובדים בלי הפסקה, הם אלו שבאמת נכנסו לשגרת חירום והם מקיימים את ההנחיות והנהלים בדיוק כמו שצריך.

בצל כל אלו, עטיתי על עצמי את תפקיד "נחמן שי" כדובר ומרגיע קיבוצי. מכתבים, נוסחים והתכתבויות אינסופיות הפכו לשגרת יומי ובתוך שבועיים בלבד עשיתי תואר ב"פסיכולוגיה בשקל" לאנשים שמתקשרים וחרדים על נפשם.

ועוד מכתב ל"מערכת"

איל יקר שלום,
"עבר חודש מאז שהתחיל סבב הלחימה שלך בנגיף. אנחנו מתרשמים שכל כולך בעניין! שאתה נרתם ומתנדב בגורת ההסברה, שאתה צורך חדשות מעל ומעבר, שאתה מתמגן כמו שצריך, עושה מקלחות אלקוג'ל תכופות, מסתובב עם מטר בכיס כדי למדוד את המרחקים מהאנשים שסביבך ובכל זמן פנוי מחטא ידיות בבית.

אבל בן אדם, תתעורר על החיים שלך למען השם!!! כבר חודשים ארוכים שאנחנו מדברים אליך, פונים לליבך, מסתכלים מלמטה ותוהים מתי כבר תתייחס אלינו... מתי תוציא אותנו מהבידוד שלנו, תאורר אותנו, תדאג לנו (וכך גם לעצמך ולסביבה) ותעניק לנו את היחס המגיע לנו!

להלן מפרט מדויק של ההזנחה הפושעת שלך:

1. רצון אינו מספיק! 4 וחצי חודשים שאתה מדבר על זה שתגיע לפדיקוריסטית.
2. יש לך מכונת תספורת בארון בחדר שינה, תלמד סוף סוף לתפעל אותה!
3. במקום לראות סדרות בבינג', זה הזמן לעשות היכרות שאף פעם לא עשית עם החוט הדנטלי.
4. זה לא הזמן לשבור את השיא של גינס.

על החתום (ועדיין בקשר ידידותי איתך):

- העור היבש והציפורניים (שכבר הפכו לטפרים) ברגליים.
- השערות הלבנות בצדי הראש.
- השיניים והעששת שבפתח.
- הציפורניים בידיים שכבר קורעות את הכפפות.

איל להב

משבר הנגיף הביא עימו מנעד רגשות רחב בהקשרים לא מאוד חיוביים: חששות, דאגות, חוסר סבלנות, צרות כלכליות, עצב, בדידות, כעס, סחיטה רגשית, התשה, אכזבה, געגועים, דיכאון, לחץ, עצבים וזעם.

אבל, עם כל הכבוד לאלו יש דבר אחד שהוא מעל הכל. בתקופה שכל מכוני היופי נסגרו, המספרות סגרו דלתותיהן, קוסמטיקאיות הלכו הביתה ויועצות היופי ברשתות הפארים יצאו לחל"ת, הפשע הנתעב ביותר הוא ההזנחה!

קמתי בשעה 12 בבוקר (שעון קורונה), נמתחתי והבנתי שהיום שוב הלמידה מרחוק של הקטנצ'יק היא למידה בסלון מול מכשיר הטימטום. פתחתי את תיבת המייל והכותרת "מכתב בהול למערכת" התנוססה בראש העמוד. סקרן לדעת מי פונה אלי ובאיזה הקשר פתחתי את ההודעה ומצאתי נוסח תקיף וברור.

